Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 6 september 2012*

”Domstols behörighet på privaträttens område — Behörighet vid konsumenttvister — Förordning (EG) nr 44/2001 — Artikel 15.1 c — Eventuell begränsning av denna behörighet till att endast gälla distansavtal”

I mål C-190/11,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberster Gerichtshof (Österrike) genom beslut av den 23 mars 2011, som inkom till domstolen den 22 april 2011, i målet

Daniela Mühlleitner

mot

Ahmad Yusufi och

Wadat Yusufi,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna K. Schiemann, L. Bay Larsen, C. Toader (referent) och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: P. Cruz Villalón,

justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Daniela Mühlleitner, genom C. Schönhuber, Rechtsanwalt,

— Ahmad Yusufi och Wadat Yusufi, genom U. Schwab och G. Schwab, Rechtsanwälte,

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek och J. Vláčil, båda i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av M. Russo, avvocato dello Stato,

— Polens regering, genom M. Szpunar och B. Majczyna, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

— Portugals regering, genom L. I. Fernandes och S. Nunes de Almeida, båda i egenskap av ombud,

— Schweiziska edsförbundet, genom D. Klingele, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom A.-M. Rouchaud-Joët och M. Wilderspin, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 24 maj 2012 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 15.1 c i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 12, 2001, s. 1) (nedan kallad Bryssel I-förordningen).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Daniela Mühlleitner och å den andra Ahmad Yusufi och Wadat Yusufi angående en talan om hävande av ett avtal om försäljning av ett motorfordon på grund av dolda fel, återbetalning av försäljningspriset och skadestånd.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 Artikel 13 första stycket 3 i Brysselkonventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30) i dess lydelse enligt på varandra följande konventioner om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention (nedan kallad Brysselkonventionen) har följande lydelse:

”I tvister som gäller avtal som har ingåtts av en person för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, i det följande kallad ’konsumenten’, gäller i fråga om behörigheten – om inte annat följer av föreskrifterna i artikel 4 och artikel 5.5 – bestämmelserna i detta avsnitt, om det gäller

…

3. andra avtal om leverans av varor eller utförande av tjänster, om

   a) avtalet föregicks av ett särskilt anbud riktat till konsumenten i den konventionsstat där han har hemvist, eller annonsering där, och

   b) konsumenten vidtog de för avtalets ingående nödvändiga åtgärderna i den staten.”

4 Enligt skäl 13 i Bryssel I-förordningen bör, vid försäkrings-, konsument- och anställningsavtal, den svagare parten skyddas genom behörighetsbestämmelser som är förmånligare för dennes intressen än de allmänna bestämmelserna.

5 I artikel 2 i Bryssel I-förordningen föreskrivs principen att talan mot den som har hemvist i en medlemsstat ska väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.

6 Artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen har följande lydelse:

”Om talan avser avtal som har ingåtts av en person, konsumenten, för ändamål som kan anses ligga utanför hans affärsverksamhet eller yrkesverksamhet, gäller i fråga om behörigheten, om inte annat följer av föreskrifterna i artikel 4 och artikel 5.5, bestämmelserna i detta avsnitt

…

c) om avtalet har ingåtts med en person som bedriver kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet i den medlemsstat där konsumenten har hemvist eller, på något sätt, riktar sådan verksamhet till den medlemsstaten eller flera stater, däribland den medlemsstaten, och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.”

7 Artikel 16.1 och 16.2 i Bryssel I-förordningen har följande lydelse:

”1. Konsumenten får väcka talan mot den andra avtalsparten antingen vid domstolarna i den medlemsstat där denne har hemvist eller vid domstolen i den ort där konsumenten har hemvist.

2. Talan mot en konsument får av den andra avtalsparten väckas endast vid domstolarna i den medlemsstat där konsumenten har hemvist.”

8 I skäl 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (EUT L 177, s. 6) (nedan kallad Rom I-förordningen) anges att denna förordnings materiella tillämpningsområde och bestämmelser bör överensstämma med Bryssel I-förordningen.

9 Skäl 24 i Rom I-förordningen har följande lydelse:

”I fråga om konsumentavtal bör … [man, f]ör att uppnå överensstämmelse med [Bryssel I-förordningen,] … dels låta begreppet ’riktad verksamhet’ vara ett villkor för tillämpningen av konsumentskyddsregeln, dels se till att begreppet tolkas på samma sätt i [Bryssel I-förordningen] och den här förordningen genom att hänvisa till ett gemensamt uttalande från rådet och kommissionen om artikel 15 i [Bryssel I-förordningen] där det anges att det för att artikel 15.1 c ska kunna tillämpas ’inte räcker med att ett företag riktar sin verksamhet till den medlemsstat där konsumenten har hemvist, eller till flera medlemsstater bland vilka den staten ingår, utan dessutom måste ett avtal ha ingåtts inom ramen för denna verksamhet’. I uttalandet anges även att ’det inte räcker med att en webbplats är tillgänglig för att artikel 15 ska kunna tillämpas, men en omständighet att beakta är om denna webbplats ger möjlighet att ingå distansavtal och om ett sådant distansavtal också faktiskt har ingåtts på ett eller annat sätt. Därvid är det språk eller den valuta som används på en webbplats ingen relevant faktor’.”

10 I artikel 6.1 i Rom I-förordningen föreskrivs följande:

”1. Avtal som ingås av en fysisk person för ändamål som kan anses ligga utanför hans eller hennes näringsverksamhet (’konsumenten’), med en annan person som agerar inom ramen för sin näringsverksamhet (’näringsidkaren’), ska utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5 och 7 vara underkastade lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, under förutsättning att näringsidkaren

a) bedriver sin affärsverksamhet eller yrkesverksamhet i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller

b) på något sätt riktar sådan verksamhet till det landet eller till flera länder, inbegripet det landet,

och avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

11 Det framgår av beslutet om hänskjutande och handlingarna i målet att Daniela Mühlleitner, som är bosatt i Österrike, sökte efter en bil av ett tyskt bilmärke på internet och att hon ville införskaffa bilen för privat bruk. Hon kopplade upp sig mot den tyska webbplatsen www.mobil[e].de och angav vilket bilmärke och vilken modell hon sökte. Hon fick därvid en förteckning över fordon som motsvarade de specificerade kriterierna.

12 Efter att ha valt ut det fordon som bäst motsvarade hennes sökkriterier, länkades hon till ett erbjudande från motparterna, Ahmad Yusufi och Wadat Yusufi, som bedriver detaljhandel med bilar genom bolaget Autohaus Yusufi GbR (nedan kallat Autohaus Yusufi), etablerat i Hamburg (Tyskland).

13 Daniela Mühlleitner ville få utförligare upplysningar om den bil som utbjöds till försäljning på den ovannämnda webbplatsen och kontaktade därför motparterna på ett telefonnummer som angavs på Autohaus Yusufis webbplats och som innefattade ett utlandsprefix. Eftersom den aktuella bilen inte längre var tillgänglig, erbjöds hon en annan. Egenskaperna hos denna bil specificerades senare i ett e-postmeddelande. Hon fick även veta att den omständigheten att hon var österrikisk medborgare inte utgjorde något hinder för att köpa ett fordon hos motparterna.

14 Daniela Mühlleitner begav sig därefter till Tyskland och köpte enligt ett försäljningsavtal, undertecknat i Hamburg den 21 september 2009, den aktuella bilen för 11 500 euro av Ahmad Yusufi och Wadat Yusufi. Bilen levererades omedelbart.

15 När hon återvände till Österrike upptäckte Daniela Mühlleitner att bilen hade väsentliga fel. Hon begärde därför att motparterna skulle reparera den.

16 Eftersom motparterna vägrade att reparera bilen, väckte Daniela Mühlleitner talan vid den behöriga domstolen där hon har hemvist, Landesgericht Wels (Österrike). Daniela Mühlleitner yrkade att avtalet om försäljningen av bilen skulle hävas. Hon hävdade att hon ingick avtalet som konsument med ett företag som riktade kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet till Österrike. Detta förhållande omfattas av artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen.

17 Motparterna bestred att Daniela Mühlleitner var konsument och att de österrikiska domstolarna har internationell behörighet. De ansåg att talan borde föras vid behörig tysk domstol. De anförde vidare att de inte riktade sin verksamhet till Österrike och att klaganden hade ingått avtalet vid deras företags säte i Tyskland.

18 Den 10 maj 2010 avvisade domstolen i första instans, Landesgericht Wels, talan med motiveringen att den inte var behörig. Landesgericht Wels satte inte i fråga att Daniela Mühlleitner var konsument, men ansåg att den omständigheten att det var möjligt att använda Autohaus Yusufis webbplats i Österrike inte var tillräcklig för att österrikisk domstol skulle vara behörig. Den ovannämnda domstolen ansåg att klagandens telefonsamtal låg till grund för att avtalet ingicks och att det inte framgick av den skrivelse som avsändes därefter att motparterna riktade sin verksamhet till Österrike. Daniela Mühlleitner överklagade detta beslut till Oberlandesgericht Linz.

19 Oberlandesgericht Linz fastställde underrättens beslut den 17 juni 2010. Inte heller Oberlandesgericht Linz ifrågasatte att Daniela Mühlleitner var konsument. Denna domstol erinrade emellertid om det gemensamma uttalande om artiklarna 15 och 73 i Bryssel I-förordningen som rådet och kommissionen gjorde när denna förordning antogs (nedan kallat det gemensamma uttalandet). Enligt detta uttalande är en helt ”passiv” webbplats inte tillräcklig för att en verksamhet ska anses vara riktad till konsumentens medlemsstat. Oberlandesgericht Linz angav att Autohaus Yusufis webbplats hade

egenskaperna hos en sådan ”passiv” webbplats. Oberlandesgericht Linz anmärkte vidare att avtalet enligt det gemensamma uttalandet ska ingås på distans och konstaterade att detta inte var fallet i förevarande mål. Oberlandesgericht Linz medgav emellertid att den rättsliga innebörden av det gemensamma uttalandet var omstridd och gav tillstånd till överklagande.

20 Daniela Mühlleitner överklagade denna dom till Oberster Gerichtshof.

21 Det framgår av handlingarna i målet att Oberster Gerichtshof anser att motparterna, med hänsyn till möjligheten att använda Autohaus Yusufis webbplats i Österrike och till att kontakter på distans hade förekommit mellan avtalsparterna per telefon och e-post, riktade sin verksamhet till Österrike i den mening som avses i artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen.

22 Oberster Gerichtshof beslutade emellertid den 9 november 2010 att vilandeförklara målet till dess att domstolen hade avkunnat dom i de förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof (dom av den 7 december 2010 i de förenade målen C-585/08 och C-144/09, Pammer och Hotel Alpenhof, REU 2010, s. I-12527). Begreppet ”verksamhet riktad till den stat där konsumenten har hemvist” skulle nämligen komma att klarläggas genom den domen.

23 Oberster Gerichtshof stärktes, när domen i det ovannämnda målet meddelades, i sin övertygelse att Ahmad Yusufi och Wadat Yusufi hade riktat kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet till Österrike. Inte heller Oberster Gerichtshof betvivlade att Daniela Mühlleitner ska anses vara konsument.

24 Oberster Gerichtshof vill emellertid få klarhet i huruvida det följer av punkterna 86 och 87 i domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof att artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen endast är tillämplig på distansavtal.

25 Oberster Gerichtshof beslutade mot denna bakgrund att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Förutsätter tillämpningen av artikel 15.1 c i … Bryssel I-förordningen … att avtal som ingås mellan konsument och företagare ska vara distansavtal?”

Prövning av tolkningsfrågan

26 Artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen utgör ett undantag både från den allmänna behörighetsregeln i artikel 2.1 i samma förordning, enligt vilken domstolarna i den medlemsstat där svaranden har hemvist är behöriga, och från den särskilda behörighetsregeln i fråga om avtal i artikel 5.1 i denna förordning, enligt vilken domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser är behörig (domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 53).

27 Ett sådant undantag ska tolkas restriktivt, eftersom avvikelser eller undantag från en huvudregel ska tolkas restriktivt.

28 De begrepp som används i Bryssel I-förordningen, och särskilt de begrepp som återfinns i artikel 15.1 c i denna förordning, ska ges en fristående tolkning, huvudsakligen med beaktande av förordningens system och syften, för att säkerställa att denna tillämpas enhetligt i samtliga medlemsstater (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 januari 2005 i mål C-27/02, Engler, REG 2005, s. I-481, punkt 33, och domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 55).

29 Domstolen har tidigare slagit fast att i det system som har inrättats genom Bryssel I-förordningen har, såsom framgår av skäl 13 i samma förordning, artikel 15.1 c i denna förordning samma placering och fyller samma funktion att skydda konsumenten, såsom den svagare parten, som artikel 13 första stycket punkt 3 i Brysselkonventionen (se dom av den 14 maj 2009 i mål C-180/06, Ilsinger, REG 2009, s. I-3961, punkt 41).

30 Eftersom den nationella domstolen har funnit att detta villkor är uppfyllt, saknas anledning att kontrollera huruvida Ahmad Yusufis och Wadat Yusufis kommersiella verksamhet riktades till Österrike.

31 Det är mot bakgrund av det anförda som tolkningsfrågan ska besvaras.

32 Den nationella domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen ska tolkas så, att det fordras att avtalet mellan konsumenten och näringsidkaren ska vara ett distansavtal. Den nationella domstolen vill härvid få klarhet i huruvida det följer av punkterna 86 och 87 i domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof att tillämpningsområdet för artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen är begränsat till konsumentavtal som ingås i form av distansavtal.

33 Det är visserligen riktigt att artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen syftar till att skydda konsumenterna, men detta innebär inte att detta skydd är absolut (se domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 70). Den omständigheten att konsumentavtal måste ingås på distans anges för övrigt i det gemensamma uttalandet och i skäl 24 i Rom I-förordningen, i vilket lydelsen i det gemensamma uttalandet återges.

34 Samtliga regeringar som yttrat sig och även kommissionen har emellertid anfört argument som hänför sig till en bokstavstolkning av denna bestämmelse, till bestämmelsens ursprung och till en teleologisk tolkning av den. Dessa argument har anförts till stöd för att tolkningsfrågan ska besvaras nekande.

35 För det första förutsätts det enligt artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen inte uttryckligen att endast distansavtal ska omfattas av bestämmelsens tillämpningsområde.

36 Det följer nämligen av bestämmelsens lydelse att den är tillämplig när två särskilda villkor är uppfyllda. Det är således nödvändigt först och främst att näringsidkaren bedriver den kommersiella verksamheten eller yrkesverksamheten i den medlemsstat där konsumenten har hemvist eller att näringsidkaren, på något sätt, riktar sådan verksamhet till hemvistmedlemsstaten eller flera stater, däribland den medlemsstaten, och för det andra att avtalet faller inom ramen för sådan verksamhet.

37 I motiveringen till kommissionens förslag till rådets förordning (EG) om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, avgivet i Bryssel den 14 juli 1999 (KOM(1999) 348 slutlig), angav kommissionen att ”det i artikel 13 [i Brysselkonventionen fanns] ett krav på att konsumenten har ’vidtagit de för avtalets ingående nödvändiga åtgärderna’ i den stat där han har hemvist. Detta krav har tagits bort, vilket betyder att artikel 15 första stycket punkt 3 [nu artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen] även omfattar avtal som ingåtts i en annan medlemsstat än den där konsumenten har hemvist.”

38 Domstolen har även konstaterat att lydelsen av artikel 15.1 i Bryssel I-förordningen inte i alla avseenden är identisk med lydelsen i artikel 13 första stycket i Brysselkonventionen. Domstolen har särskilt funnit att de rekvisit som ett konsumentavtal ska uppfylla numera är mer allmänt formulerade än tidigare, så att konsumenterna garanteras ett bättre skydd vad avser nya kommunikationsmedel och utvecklingen av elektronisk handel (se domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 59).

39 Unionslagstiftaren har alltså ersatt de tidigare rekvisiten – att näringsidkaren ska ha riktat ett särskilt anbud till konsumenten eller annonserat i den stat där konsumenten har hemvist och att konsumenten ska ha vidtagit de för avtalets ingående nödvändiga åtgärderna i den staten – med rekvisit som endast avser näringsidkaren (domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof, punkt 60).

40 Det saknar härvid inte betydelse att debatten om lämpligheten av att lägga till rekvisitet att konsumentavtal måste ingås som distansavtal och de argument som slutligen ledde till att en sådan ändring inte vidtogs återges i betänkandet från Europaparlamentets utskott för rättsliga frågor och den inre marknaden av den 18 september 2000 om förslaget till Bryssel I-förordning (slutdokument A5-0253/2000, ändring 23 och motivering).

41 Den nya och mindre restriktiva formuleringen av den äldre artikel 13 i Brysselkonventionen återspeglas, såsom generaladvokaten har angett i punkt 17 i förslaget till avgörande, i avtal som ingåtts parallellt med Brysselkonventionen och Bryssel I-förordningen. Detta gäller bland annat artikel 15.1 c i den konvention som bilagts rådets beslut 2007/712/EG av den 15 oktober 2007 om undertecknande, på gemenskapens vägnar, av konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 339, s. 1).

42 I fråga om en teleologisk tolkning av artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen, skulle för det andra ett tillägg av ett rekvisit att konsumentavtal ska ingås på distans strida mot denna bestämmelses syfte – i denna bestämmelses nya och mindre restriktiva formulering – bland annat syftet att skydda konsumenten, som är den svagare avtalsparten.

43 För det tredje fann domstolen i punkterna 86 och 87 i domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof – i sitt svar på argument som anförts av bolaget Hotel Alpenhof om att artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen inte var tillämplig, eftersom avtalet med konsumenten ingåtts på plats och inte på distans – att detta argument saknade verkan i det målet, eftersom bokningen och bokningsbekräftelsen av hotellrummet hade ägt rum på distans.

44 Såsom generaladvokaten har angett i punkterna 36–38 i sitt förslag till avgörande i förevarande mål, utgör punkterna 86 och 87 i domen i de ovannämnda förenade målen Pammer och Hotel Alpenhof endast domstolens svar på argument som hade anförts av bolaget Hotel Alpenhof. Tillämpningsområdet för dessa punkter kan inte sträckas ut till att omfatta annat än de särskilda omständigheterna i det målet. Det väsentliga rekvisitet för tillämpningen av artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen är fortfarande att kommersiell verksamhet eller yrkesverksamhet riktas till den stat där konsumenten har hemvist. Härvid är såväl den omständigheten att kontakt tas på distans, såsom i förevarande mål, som att en vara eller en tjänst bokas på distans, eller i ännu högre grad att ett konsumentavtal ingås på distans, tecken på att avtalet ingår i sådan verksamhet.

45 Med hänsyn till vad som ovan anförts ska tolkningsfrågan besvaras enligt följande. Artikel 15.1 c i Bryssel I-förordningen ska tolkas så, att det inte fordras att avtalet mellan konsumenten och näringsidkaren ska vara ett distansavtal.

Rättegångskostnader

46 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Artikel 15.1 c i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas så, att det inte fordras att avtalet mellan konsumenten och näringsidkaren ska vara ett distansavtal.

Underskrifter